

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1925

FCR Sertifika No.: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1127

Kitap Adı : İslam Miras Fıkhı

Book Title : Islamic Inheritance Jurisprudence

ISBN : 978-625-8724-83-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724837

Yazar | Author: Murat Peçe

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 112 (xiv+98)

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR Yayın

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAFS - İslam hukuku | Islamic law

BISAC: LAW119000 - İslam hukuku | Law / Islamic

THEMA: LWKH - Şeriat hukuku: miras ve mal tasarrufu | Shariah law: inheritance and disposal of property

LC Classification: KBP490-4860 - Fırû fıkıh / İslam maddi hukuku | Furû' al-fıqh / Substantive Islamic law

DEWEY: 297.14 - Şeriat / İslam hukuku | Shariah / Islamic law

WoS Category: Hukuk | Law

WoS Citation Topics Meso: 6.110 - Hukuk | Law

WoS Citation Topics Micro: 6.110.1900 - Sözleşme hukuku | Contract Law

Scopus Subject Areas: 3308 - Hukuk | Law

Atıf Bilgisi | Cite as: Peçe, Murat. *İslam Miras Fıkhı*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2026.

© Tüm Hakları Saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İSLAM MİRAS FIKHI

Dr. Murat PEÇE

Ankara 2026

Yazar Hakkında/About the Author

Dr. Murat PEÇE

1982 yılında Rize’de doğdu. 1993’te Rize Güneysu Merkez Kur’ân Kursu’nda hafızlığını tamamladı. 1999’da İstanbul Eyüp İmam Hatip Lisesi’nden mezun oldu. 2000-2004 yılları arasında özel olarak İslâmî ilimler dersleri aldı ve kıraât-ı aşere okudu. 2007 yılında Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2015 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniv. SBE Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında “*el-İhtiyâr Adlı Eserde Mezheplere Yapılan Atıflar ve Kaynak Değerleri*” adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2022 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniv. SBE Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında “*Ayaslûğî’nin Şerhu Mecma’i’l-Bahreyn Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili*” adlı tez çalışması ile doktor oldu.

2004 yılında İmam-Hatip olarak memuriyete başlayan PEÇE, 2009 yılına kadar bu görevde bulundu. 2009 yılında kursiyer olarak başladığı İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi’nden 2012 yılında mezun oldu. 2012-2013 yılları arasında Rize Kalkandere İlçesinde Vaiz olarak görev yaptı. 2013 yılında Din İşleri Yüksek Kurulu Uzman Yardımcısı olarak atandı. 2016 yılında “*İslam Hukuku Açısından Trafik Kazalarının Mâlî ve Cezâî Sorumluluğu*” isimli çalışmasıyla Kurul Uzmanı olan PEÇE, halen bu görevi yürütmektedir. Evli ve dört çocuk babası olup Arapça bilmektedir.

Murat Peçe was born in Rize in 1982. In 1993, he completed his memorization of the Qur’an (hıfz) at the Rize Güneysu Central Qur’an Course. He graduated from Istanbul Eyüp Imam Hatip High School in 1999. Between 2000 and 2004, he pursued private studies in Islamic sciences and studied the qirâ’at al-’ashara (the ten canonical Qur’anic recitations). In 2007, he graduated from the Faculty of Theology at Ankara University.

In 2015, he completed his master’s degree at the Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Recep Tayyip Erdoğan University with a thesis entitled “*References to Madhhabs in al-Ikhtiyâr and Their Source Values*”. In 2022, he received his PhD from the Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara Yıldırım Beyazıt University with his dissertation titled “*Critical Edition and Analysis of Ayaslûghî’s Sharh Majma’ al-Baḥrayn*”.

PEÇE began his public service career as an Imam-Hatip in 2004 and served in this position until 2009. In 2009, he enrolled as a trainee at the and graduated in 2012. Between 2012 and 2013, he served as a preacher (vâiz) in Kalkandere district of Rize. He was appointed as an Assistant Expert at the in 2013. In 2016, he became an Expert of the Council with his study entitled “*Financial and Penal Liability of Traffic Accidents from the Perspective of Islamic Law*”, and he continues to serve in this position.

He is married, has four children, and is proficient in Arabic.

Kitap Hakkında

İslam Miras Fıkıhı

“İslam Miras Fıkıhı” adlı bu eser, İslam hukukunun mirasla ilgili konularını inceleyen bir çalışmadır. Eserde ferâiz ilminin tanımı, konusu, terikenin kapsamı, terike üzerindeki haklar, mirasın rükünleri, sebepleri, engelleri, miras meselelerinin çözümünde uyulması gereken kurallar, mirasçı olma yolları, vârislerin mertebeleri, hach, asabe, ashâbü’l-ferâiz, zevi’l-erhâm, reddiye, münâseha ve benzeri ferâiz konuları, sistematik bir üslupla ele alınmaya gayret edilmiştir.

Eserde, aşırı detaylara girilmeksizin meselelerin özü merkeze alınmış; ihtilaflı konularda mezheplerin görüşleri veciz ve mukayeseli bir şekilde aktarılmıştır. Özellikle modern meselelerde Din İşleri Yüksek Kurulu’nun karar ve fetvaları dikkate alınarak miras hukukunun güncel uygulamalarla irtibatı ortaya konulmuştur.

Bu çalışma, hem akademik araştırmacılar hem de ferâiz ilmini öğrenmek ve öğretmek isteyenler için temel bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Sistematik üslubu, tablolarla desteklenen çözüm yöntemleri ve sade-anlaşılır anlatımı sayesinde ferâiz ilminin daha kolay bir şekilde kavranmasını hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ferâiz, Terike, Miras, Mûris, Vâris, Hach.

About the Book

Islamic Inheritance jurisprudence

The book titled “Islamic Inheritance jurisprudence” is a study that examines the topics related to inheritance in Islamic jurisprudence. In the work, the definition and subject of the science of farāʾiḍ, the scope of the estate (tarika), the rights over the estate, the pillars of inheritance, its causes and impediments, the principles to be followed in solving inheritance issues, the ways of becoming an heir, the ranks of heirs, and topics such as ḥajb (exclusion), ‘aṣaba (agnatic heirs), aṣḥāb al-farāʾiḍ (fixed-share heirs), dhawū al-arḥām (distant relatives), radd (return of surplus shares), munāsakha (successive inheritance cases), and similar subjects of inheritance law are addressed in a systematic manner.

In the book, the essence of the issues is emphasized without excessive detail; in controversial matters, the views of different legal schools are presented in a concise and comparative way. Especially in contemporary issues, decisions and fatwas of the Presidency of Religious Affairs’ Supreme Council of Religious Affairs are taken into consideration, thereby demonstrating the connection between inheritance law and modern applications.

This work serves as a fundamental reference source both for academic researchers and for those who wish to learn and teach the science of farāʾiḍ. Thanks to its systematic style, solution methods supported by tables, and clear and simple language, it aims to facilitate a better understanding of the science of inheritance law.

Keywords: Farāʾiḍ, Estate, Inheritance, Deceased (Muwarris), Heir (Wārith), Exclusion (Ḥajb).”

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي له ميراث السموات والأرض، وهو الذي فرض المواريث بعلمه وحكمته، وقَسَمها بين أهلها أعدلَ وأكملَ قسمٍ.

والصلاة والسلام على محمد الذي قال في حديثه الشريف: «تعلّموا الفرائض وعلمّوه، فإنه نصف العلم، وهو يُنسى، وهو أول شيء يُنزع من أمتي»، وعلى آله وأصحابه.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Bütün hamdler, göklerin ve yerin mirası kendisine ait olan, ilmi ve hikmeti gereği miras hükümlerini farz kılan ve miras paylarını hak sahiplerine en âdil ve en mükemmel şekilde taksim eden Allah'a aittir.

Salât ve selâm, bir hadîs-i şerîfinde “*Ferâiz ilmini öğrenin ve öğretin. Çünkü ferâiz, ilmin yarısıdır; unutulmaya yüz tutar ve ümmetinden kaldırılacak ilk ilimdir*” (İbn Mâce, Ferâiz, 2 [2719]) buyuran Hz. Muhammed’e, onun âline ve ashabına olsun.

﴿لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا، فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

“Babalarınız ve oğullarınızdan hangisinin size daha faydalı olduğunu bilemezsiniz. (Miras hisseleri) Allah tarafından belirlenmiş paylardır. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilen, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.”

(en-Nisâ, 4/11)

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
İSLAM MİRAS FIKHI KONULARI	
FERÂİZ İLMİYLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	5
TERİKE	7
1. Terikenin Tanımı ve Kapsamı	7
2. Terike Üzerindeki Haklar	10
2.1. Teçhîz ve Tekfîn Masrafları	10
2.2. Borçların Ödenmesi	10
2.2.1. Kul Haklarıyla İlgili Borçlar	10
2.2.2. Allah Haklarıyla İlgili Borçlar	11
2.3. Vasiyetlerin Yerine Getirilmesi	12
2.3.1. Vasiyetin Hükümü	13
2.3.2. Vasiyetin Miktarı	13
2.3.3. Vârise Vasiyet	14
Evlâdü'l-Mahrûm (Dede Yetimi vb. Kimseler) Meselesi	14
2.4. Miras	16
MİRASIN RÜKÜNLERİ	17
1. Mûris	17
1.1. Hakîkî Ölüm	17
1.2. Hükmi Ölüm	18
1.3. Takdîrî Ölüm	18
2. Vâris (Mirasçı)	19
2.1. Hakîkî Hayat	19
2.2. Hükmi Hayat	20
2.3. Takdîrî Hayat	20
3. Miras (Terike, İrs, Mevrûs)	22
MİRAS SEBEPLERİ	23
1. Akrabalık/Kan Hısımlığı	23
2. Nikâh	23
Boşanmanın Mirasa Etkisi	24
Ric'î Talak	24
Bâin Talak	24

3. Velâ/Hükmî Akrabalık.....	24
3.1. Azat Olmaktan Doğan Velâ (ولاء العتاقة)	24
3.2. Muvâlât Akdinden Doğan Velâ (ولاء الموالاة)	25
MİRAS ENGELLERİ.....	26
1. Aslî Engeller	26
1.1. Katl/Öldürme.....	26
1.2. Din Farklılığı	27
1.2.1. Farklı Bir Dine Mensup Olmak	28
1.2.2. İrtidâd	28
1.3. Kölelik	29
1.4. Ülke Farklılığı.....	29
2. Tâlî Engeller	29
2.1. Vârisin Bilinmemesi	29
2.2. Vârisin Vefat Tarihinin Bilinmemesi /مسألة الغرق والهدى والحرق/	30
2.3. Veled-i Mülâane.....	31
2.4. Veled-i Zina.....	31
MİRAS MESELELERİ ÇÖZÜM KURALLARI	32
1. Ortak Paydayı (Mahreç) Belirleme	32
1.1. Temâsül Durumu	32
1.2. Tedâhül Durumu	32
1.3. Tevâfuk Durumu	32
1.4. Tebâyün Durumu	33
2. Meselede Sadece Asabe Bulunması.....	33
3. Tashîh.....	34
3.1. Hisseleri Kesirli Çıkan Bir Grup Mirasçının Bulunması	35
3.2. Hisseleri Kesirli Çıkan Birden Fazla Mirasçı Grubunun Bulunması	36
HACB.....	40
1. Hacb'in Kısımları	40
1.1. Hacb-i Hirmân	40
Hacb-i Hirmân Kaideleri.....	40
1.2. Hacb-i Noksan.....	41
2. Hacb'de Kadınların Durumu.....	41
3. Asabe Binefsihi Olanların Hacb Durumları.....	42
MİRASÇI OLMA YOLLARI.....	43
1. Farz Yolu.....	43
2. Farz ile Birlikte Asabe Yolu	43

3. Bazen Farz Bazen Asabe Yolu.....	44
4. Sadece Asabelik Yolu.....	44
5. Farz ile Birlikte Red Yolu.....	44
6. Sadece Zevî'l-Erhâm (Rahm) Yolu.....	44
7. Farz ile Birlikte Rahm Yolu.....	44
MİRASÇILARIN MERTEBELERİ	45
1. Ashâbü'l-Ferâiz (أصحاب الفرائض).....	45
1.1. Baba	46
1.2. Sahîh Dede	47
Dedenin Babadan Farklı Olduğu Durumlar	47
a. Babaannenin Hacı	47
b. Ömeriyye/Garrâveyne	48
c. Kardeşlerin Hacı	48
Ekderiyye Meselesi	51
d. Efendinin Oğlu ve Babasının Azatlıya Mirasçılığı.....	52
1.3. Anne.....	52
1.4. Sahîha Nine.....	54
Sahîh dede ve sahîha nine tablosu.....	55
1.5. Kız (Sulbiyye).....	55
1.6. Oğlun Kızı (İbniyye).....	56
Teşbîb-i Benât.....	57
1.7. Anne Baba Bir Kız Kardeş (Öz Kız Kardeş).....	59
1.8. Baba Bir Kız Kardeş.....	61
1.9. Anne Bir Kardeşler	62
1.10. Koca	63
1.11. Karı.....	64
40 Hâl Tablosu	65
2. Asabe-i Nesebiyye (العصبة النسبية).....	66
2.1. Asabe Binefsihi.....	66
2.2. Asabe Bigayrihi (Asabe-i Müştereke).....	66
2.3. Asabe Maa Gayrihi (Asabe-i Mahza).....	67
3. Asabe-i Sebebiyye (العصبة السببية)	68
4. Asabe-i Sebebiyyenin Asabesi (عصبة العصبة السببية).....	68
5. Ashâbü'r-Red (أصحاب الرد).....	68
6. Zevî'l-Erhâm (ذوي الأرحام).....	69
6.1. Zevî'l-Erhâm Akrabalar	69
6.2. Zevî'l-Erhâmın Miras Payı Hakkındaki Görüşler	69
7. Mevle'l-Muvâlât (مولى الموالاة).....	70

8. Başkası Üzerine Nesebi İkrar Edilen (المقر له بالنسب على الغير).....	71
Asıl Nesep İkrarı.....	71
Dolaylı Nesep İkrarı.....	71
9. Malın Tamamı Kendisine Vasiyet Edilen (الموصى له بجميع المال).....	72
10. Beytül mâl (بيت المال).....	72
FERÂİZDE ÖNEMLİ MESELELER	73
1. Âdile	73
2. Avliyye/Minberiyye.....	73
3. Reddiye	75
4. Münâseha	80
5. Mübarek Erkek Kardeş.....	83
6. Uğursuz Erkek Kardeş.....	83
7. Himâriyye/Hicâriyye	83
8. Mefkûd ile İlgili Miras Hükümleri.....	84
8.1. Mefkûdun Hükmen Ölü Kabul Edilmesinde Gerekli Süre.....	84
8.2. Mefkûdun Mûris Olması	86
8.3. Mefkûdun Vâris Olması	86
9. Hünsâ'nın Mirasçılığı	87
10. Tehâruc.....	88
KAYNAKÇA.....	92
DİZİN	97

KISALTMALAR

A.an.	: Anneanne
Ad.irs.	: Ademü'l-irs (Mirasçı Olamamak)
As.	: Asabe
As.mhz.	: Asabe-i Mahza
As.müş.	: Asabe-i Müştereke
Asl	: Aslü'l-mesele (Mahreç, Ortak Payda)
Avl	: Avliyye
A.b.k.	: Anne Bir Kardeş (Anne Bir Kız ve/veya Erkek Kardeş)
B.an.	: Babaanne
B.b.e.k.	: Baba Bir Erkek Kardeş
B.b.k.k.	: Baba Bir Kız Kardeş
bk.	: Bakınız
b.y.	: Basım Yeri Yok
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
haz.	: Hazırlayan
Kıf	: Obeb'ine bölünen sayılardan her biri için ortaya çıkan sayı
Muk	: Mukâseme/Paylaşım
Oğ.oğlu	: Oğlun Oğlu
Oğ.kızı	: Oğlun Kızı
OBEB	: Ortak Bölünenlerin En Büyüğü
OKEK	: Ortak Katların En Küçüğü
Ö.e.k.	: Öz Erkek Kardeş (Anne Baba Bir Erkek Kardeş)
Ö.k.k.	: Öz Kız Kardeş (Anne Baba Bir Kız Kardeş)
Sü.bâk.	: Sülüsü'l-bâkî
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Tsh	: Tashîh
thk.	: Tahkik Eden
ts.	: Tarihsiz
ö.	: Ölüm Tarihi
ö.y.	: Ölüm Tarihi Yok
Vafk	: Obeb'ine bölünen sayılardan her biri için ortaya çıkan sayı
Vef.	: Vefat Eden
vd.	: Ve Diğerleri
y.y.	: Yayıncı Yok